

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Terveiden tilojen vuosikymmen

EK 5/2013 vp toteutuksen tilanne

Tarkastusvaliokunnan kuuleminen 26.9.2017

Yli-insinööri Katja Outinen

Terveiden tilojen vuosikymmen

- Kesäkuussa 2017 pääministeri Juha Sipilän koollekutsumassa parlamentaarisessa keskustelutilaisuudessa keskityttiin julkisten rakennusten sisäilmaongelmiin
- Hallitus päätti käynnistää Terveiden tilojen vuosikymmen -toimenpideohjelman valmistelun
- Toimenpideohjelman valmistelusta vastaa valtioneuvoston kanslia
 - Hankeryhmän puheenjohtajana asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen
 - Mukana hankeryhmässä VNK:n, YM:n ja STM:n edustajat, myös OKM:ää pyydetty mukaan
- Toimenpideohjelma jatkaa ja kehittää uusia toimia mm. julkisen rakennuskannan sisäilmaongelmien ehkäisyssä. Ohjelma asettaa tavoitteet pidemmän aikavälin toiminnalle sisäilmaa koskevien ongelmien ratkaisemiseksi ja jatkaa niiden tavoitteiden saavuttamista, jotka ovat lähtökohtina eduskunnan kirjelmässä rakennusten kosteus- ja homeongelmista.

EK 5/2013 vp toteutuksen tilanne

- Kannanoton toteutuksesta on raportoitu vuosittain hallituksen vuosikertomusten yhteydessä v. 2013-2016
 - Lisäksi toteutuksen etenemisestä on raportoitu tarkastusvaliokunnan kuulemisten yhteydessä ja toimitettu pyynnöstä lisätietoja
- Poikkihallinnollinen yhteistyö lisääntynyt toteutuksen aikana
- Toimenpiteiden myötä on mahdollisuus parantaa edelleen uudis- ja korjausrakentamisen laatua sekä myös rakennusten suunnitelmallista kiinteistönpitoa
- Rakennusterveyteen liittyvään osaamiseen ja koulutukseen on panostettu
- Lainsäädäntöhankkeissa on kiinnitetty huomiota erityisesti rakennusten terveellisyyteen
 - Säädosmuutosten lisäksi on tuotettu paljon ohjeistusta sisäilmaongelmien havaitsemiseen ja tutkimiseen.
- Tietoisuus kosteus- ja homeongelmista ja niiden ehkäisystä on lisääntynyt
- Myös rakennus- ja kiinteistöalan eri toimijat ovat tarttuneet toimeen mm. rakentamisen kosteudenhallinnan ja laadun parantamiseksi

1. Rakentamisen ohjauksen ja neuvonnan uudistaminen

- Vireillä oleva maakuntalakiehdotus lähtee rakennusvalvonnan osalta siitä, että maakunta voi hoitaa kunnista siirrettyt rakennusvalvonnan tehtävät, jos ja kun maakunnan kaikki kunnat ovat siirrosta yksimielisesti sopineet, ja jos toiminnan rahoitus hoidetaan maakunnille osoitetuin rakennusvalvonnan varoin
 - Toistaiseksi ei näytä siltä, että tällaista yksimielistä maakuntaa löytyisi
 - Suomen Kuntaliiton lausunnon (16.6.2017) mukaan tehtävien siirron maakunnille tulisi olla rakennusvalvonnan osalta mahdollinen myös yksittäisten kuntien tai kuntaryhmien kanssa.
- Rakennusvalvonnan toiminnallisen sisällön kokonaisuutta arvioidaan ja kehitetään maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistuksessa
 - Aikataulu ulottuu 2020-luvun alkuun, työ on käynnistynyt sekä rakentamista että maankäyttöä koskevien kokonaisuuksien osalta
- Kuivaketju10-toimintamalli lanseerattiin 3/2017
 - Rakennusvalvonnalle menettelytavat rakennusaikaisen kosteudenhallinnan varmistamiseksi ohjauksen ja neuvonnan keinoin
 - Mukana jo suurimmat rakennusvalvonnat, Rakennusteollisuus RT ry, SKOL ry ja RAKLI ry sekä YM

3. Säädosvalmistelussa terveellisyys huomioon

- V. 2013, 2014 ja 2015 voimaantulleet MRL-muutokset ja uudet asetukset
- MRL-muutos (958/2013) -> MRL 117 c § Terveellisyys
 - YM luonnos asetukseksi rakennuksen kosteusteknisestä toimivuudesta
 - Asetusluonnos on EU-komission teknisten määräysten ilmoitusmenettelyssä 24.7.–25.10.
 - Asetus tulee voimaan 1.1.2018 ja samalla kumoutuu Suomen RakMK-osa C2, Kosteus, määräykset ja ohjeet, 1998
 - Uuden asetuksen tueksi tehdään ohje, joka valmistuu vuonna 2018.
 - YM luonnos asetukseksi kiinteistöjen vesi- ja viemärilaitteistoista
 - Asetusluonnos on EU-komission teknisten määräysten ilmoitusmenettelyssä 20.9.–21.12.
 - Asetuksen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2018 ja samalla kumoutuu Suomen RakMK-osa D1, Kiinteistöjen vesi- ja viemärilaitteistot, 2007.
 - Asetuksen tueksi valmistellaan opasta, joka valmistuu vuonna 2018.
 - YM luonnos asetukseksi uuden rakennuksen sisäilmastosta ja ilmanvaihdosta
 - Asetusluonnosta viimeistellään ja asetuksen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2018. Samalla kumoutuu Suomen RakMK-osa D2, Rakennuksen sisäilmasto ja ilmanvaihto, 2012
 - Asetuksen tueksi valmistellaan oppaita, jotka valmistuvat talvella 2017–2018.”
- STM:n asetus (545/2015) asuntojen ja muiden oleskelutilojen olosuhteista sekä terveydensuojeluviranomaisten ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista

4. Rakentamisen valvominen, tarkastusasiakirjamenettely

- Kuivaketju10
- MRL-muutoksella (41/2014) on vahvistettu rakennushankkeen laadunvalvontaa ja tarkastusasiakirjan asemaa laadunvarmistuksessa (mm. MRL 122.3 §, 150 f § 1-3 mom., 153.2 § 4 kohta sekä YM:n ohje rakennustyön suorituksesta ja valvonnasta (YM5/601/2015))
- MRL 121 a.1 § mukaan rakennusvalvontaviranomainen voi rakennusluvassa tai aloituskokouksen perusteella edellyttää rakennushankkeeseen ryhtyvältä erillistä laadunvarmistusselvitystä toimenpiteistä rakentamisen laadun varmistamiseksi
 - Ilmoitus Kuivaketju10-toimintamallin käyttöönotosta korvaa kosteudenhallintaselvityksen
 - YMa-luonnos rakennuksen kosteusteknisestä toimivuudesta edellyttää koko hankkeen kosteudenhallintaselvityksen laatimista ja myös työmaan kosteudenhallintasuunnitelman laatimista

5. Rakennustyömaiden kosteudenhallinta

- YMa-luonnos kosteusteknisestä toimivuudesta täsmentää rakentamisen kosteudenhallintaan liittyviä säännöksiä
 - pääsuunnittelijan velvollisuutena olisi huolehtia siitä, että koko rakennushankkeelle laaditaan kosteudenhallintaselvitys. Rakennushankkeen kosteudenhallintaselvitykseen olisi sisällyttävä hankkeen yleistiedot, vaatimukset kosteudenhallinnalle hankkeen eri vaiheissa, toimenpiteet ja menettelyt kosteudenhallinnan vaatimusten varmentamiseen sekä kosteudenhallinnan henkilöresurssit. Rakennushankkeen kosteudenhallintaselvitykseen olisi sisällyttävä myös tieto hankkeen kosteudenhallinnan valvonnasta vastaavasta henkilöstä.
 - Vastaavan työnjohtajan olisi huolehdittava työmaan kosteudenhallintasuunnitelman laatimisesta rakennushankkeen kosteudenhallintaselvitykseen pohjautuen. Työmaan kosteudenhallintasuunnitelman sisällön osalta sovelletaan rakentamisen suunnitelmista ja selvityksistä annetun ympäristöministeriön asetuksen (216/2015) 15 §:ää. Sen lisäksi työmaan kosteudenhallintasuunnitelmaan olisi sisällyttävä tiedot rakennustyömaan kosteudenhallinnasta vastaavista rakennusvaiheen vastuuhenkilöistä.
- Rakennusteollisuus ja RAKLI ovat päivittämässä kosteudenhallintaan liittyviä asioita mukaan YSE98-pohjaiseen urakkaohjelmamalliin -> tavoitteena on että sisältö noudattelisi Kuivaketju10:ä

7. Vaurioiden selvittämisen toimintatavat ja menetelmät 1

- Terveydensuojelulain muutos (1237/2014) ja STM:n asetus (545/2015), jossa on tarkemmin säädetty asuntojen ja muiden oleskelutilojen fysikaalisista, kemiallisista ja biologisista olosuhteista sekä terveydensuojeluviranomaisten ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista
 - Valvira on laatinut asetukselle soveltamisohjeen ja ohjeen asunnon terveyshaitan selvittämisprosessiin. Julkisia tiloja koskeva vastaava ohje valmistuu vuoden 2017 aikana. Ympäristö- ja terveystieteiden tutkimuskeskus julkaisee vuoden 2017 aikana laboratoriokäsikirjan asumisterveysasetuksen mukaisista luotettavista tutkimusmenetelmistä. TTL on laatinut työpaikoille suunnatun sisäilman valvontaohjeen.
- TTL on tuottanut työpaikoille suunnatun ohjeen sisäilmasto-ongelmien tunnistamiseen ja hallintaan
- THL on testannut useita eri menetelmiä mikrobivaurioiden arviointiin, TTL selvittää laskeutuneesta huonepölystä tehtävien mikrobianalyysien luotettavuutta sisäympäristön mikrobihaitan toteamiseen erityisesti toimistoympäristöissä

7. Vaurioiden selvittämisen toimintatavat ja menetelmät 2

- Kosteus- ja homevaurioiden merkityksestä terveyteen THL:lla on käynnissä useita hankkeita (mm. HOTES, SISU, SISU-home, HITEA, LUKAS/LUKAS2).
- THL on kehittänyt koululaisille suunnatun oirekyselyn, työntekijöille on käytössä oma oire- ja olosuhdekysely
- THL ja TTL ovat keränneet olemassa olevan tiedon biosidi- ja otsonointikäsittelyistä homevaurioiden yhteydessä, niiden haitoista ja hyödyistä sekä laatinut ohjeen ja kannanoton
- THL selvittää ilmanpuhdistimien vaikutusta sisäilmaongelmallisessa rakennuksessa olevien henkilöiden terveydentilaan
- THL, TTY ja Suomen Kuntaliitto toteuttivat Avaimet terveelliseen ja turvalliseen rakennukseen –hankkeen (Avater), jonka tavoitteena oli tuottaa ja koota tietoa rakennusterveyskysymyksissä oleviin tietoaukkoihin
- Lääkäriseura Duodecim julkaisi syksyllä 2016 Käypä hoito -suosituksen kosteus- ja homevaurioista oireilevalle potilaalle

8. Hyvät käytänteet altistusajan lyhentämiseksi

- Yleinen tiedottaminen, viranomaisten antama ohjaus, neuvonta ja valvonta sekä viranomaisyhteistyö -> mm. Valviran asuntojen terveyshaittojen selvittämisprosessia koskeva ohje
- Altistumisaikaa kosteus- ja homevaurioituneissa rakennuksissa voidaan lyhentää tunnistamalla ja selvittämällä terveyshaitat heti oikein ja tarkoituksenmukaisilla tutkimusmenetelmillä -> mm. Kosteus- ja home talkoissa laadittu terveydensuojeluviranomaisille suunnattu ohje piilevien kosteus- ja homevaurioiden selvittämiseksi viranomaisten tekemien asunnontarkastusten yhteydessä
- Tärkeää tarjota kansalaisille oikeaa ja yhdenmukaista tietoa, jotta he osaisivat toimia oikein, eivätkä huolestuisi tarpeettomasti -> www.hometalkoot.fi, STM:n, THL:n ja TTL:n omat www-sivut, Duodecimin Oppiportti-portaali
- Tärkeää asiantuntijoiden rooli ja pätevyys -> Pätevien asiantuntijoiden avulla terveyshaitat saadaan selvitettyä tehokkaasti ja altistusaika jää mahdollisimman lyhyeksi, kun rakennukset tutkitaan kerralla kunnolla ja tarkoituksenmukaisin menetelmin

11. Tutkimuksen, hoidon ja tuen parantaminen

- Syksyllä 2016 Käypä hoito –suositus kosteus- ja homevaurioista oireilevalle potilaalle
- TTL:n ohje, johon on koottu erityisesti työterveyshuollon tarpeisiin tämän hetkeen tietoon perustuva ohjeistus hyvistä käytännöistä kosteus- ja homevaurioiden terveydellisen merkityksen arviointiin.
- Ympäristöherkkyydelle oma ICD-koodia R68.81 ”Muualla luokittamaton, jatkuva tai toistuva herkkyys saada oireita tai sairauden merkkejä ympäristön tavanomaisista tekijöistä” 1.1.2015
- TTL:n hanke, jossa tuotettiin kriteeristö ja ohjeistus ympäristöherkkyyden tunnistamiseen, jotta ympäristöherkkyys-oirekoodin käyttö saataisiin yhdenmukaistettua
- V. 2017 alussa STM:n ympäristöherkkyysverkosto esitti kuntoutusmenetelmää ympäristöherkkyydelle. Kuntoutus pohjautuu kanadalaiseen ja tanskalaiseen kuntoutusmenetelmään ja sitä on kehitetty yhdessä potilasjärjestöjen kanssa.

14. Raportointi ja koordinointi

- YM on koordinoanut EK-kirjelmän toteutusta v. 2013-2017, mukana myös STM, OKM, OM, TEM
- Toimenpiteiden toteutuksesta on raportoitu vuosittain
- Kirjelmän ansiosta on toteutettu lukuisa määrä toimenpiteitä rakennusterveyteen liittyvien kysymysten edistämiseksi
- TrVM 2/2016 vp mukaisesti TrV on katsonut, että lausumat 2, 6, 9, 10, 12 ja 13 on jo loppuunsaatettu. Lisäksi myös muihin lausumiin on tehty lukuisa määrä toimenpiteitä
- Sosiaali- ja terveysministeriö ja ympäristöministeriö esittävät, että Eduskunnan kirjelmä (EK 5/2013 vp - M 5/2013) voitaisiin katsoa kokonaisuudessaan loppuun saatetuksi ja toimenpiteitä rakennusterveyskysymysten edistämiseksi jatkettaisiin pääministerin käynnistämässä Terveellisten tilojen vuosikymmen -toimenpideohjelmassa